

ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ У РОМАНІ МИХАЙЛА МОГИЛЯНСЬКОГО «ЧЕСТЬ»

В українській літературі початку ХХ століття характерним є зародження тенденції модернізму. Про це яскраво заявила плеяда письменників, які шукали нових засобів вираження художнього слова, яке слугувало б естетичним, національним і соціальним цілям. Це Михайло Коцюбинський, Василь Стефаник, Ольга Кобилянська, Микола Хвильовий та інші. Проте вже у 30-ті роки, із початком сталінських репресій, цей розвиток був зупинений радянською владою репресивними тоталітарними методами, що призвели до розстрілів видатних постатей української інтелігенції, а саме: Миколи Вороного, Леся Курбаса, а також до самогубства письменників, зокрема Миколи Хвильового.

Сучасне літературознавство характеризується відновленням історичної правди та пам'яті щодо постатей письменників, творчу спадщину яких донедавна не було внесено до національного художньо-культурного життя, наслідком цього є незнання творчої спадщини багатьох представників української літератури. Значну кількість творів українських письменників забороняли друкувати, а подекуди навіть згадувати про них. Тому і на сучасному постколоніальному етапі розвитку України вся забута культура має бути віднайдена, відроджена та відреставрована.

Одним із таких забутих письменників є Михайло Михайлович Могілянський, автор багатьох новел і декількох романів, що так і не стали відомими у значній мірі серед читацького загалу. Щодо біографії та творчого доробку автора ведуться дослідження досить в уповільненому ракурсі [1, с.107-108]. Творчість митця на сучасному етапі розвитку літературознавчого процесу досліджують С. Кривенко та Н. Шумоло. Деякі аспекти досліджуються в монографіях Т. Демченко, Т. Журавльової, С. Іваницької, М. Нестелеєва, Н. Синицької. Прочитавши листи Михайла Могілянського, віднайдено цінний матеріал до його творчої індивідуальності [1, с.108-109].

Аналізуючи роман «Чість», ми акцентуємо свою увагу на духовних пошуках письменника, з'ясуємо, які моральні цінності закладено в персонажів твору – вихідців із ХХ століття. Мета роботи – дослідити феноменологічні аспекти понять «духовність» і «моральність»; з'ясувати, як у творі художньої літератури втілено духовно-моральні цінності; проаналізувати суть протистояння персонажа соціуму на шляху духовно-морального вибору; дослідити, у який саме момент і як відбувається зіткнення

професійних поривів та особистісних інтересів персонажа; визначити, у чому причина руйнування ілюзій хірурга Каліна.

Михайло Могилянський, перш за все, замислюється над морально-етичними проблемами суспільства. Про це говорять уже назви його романів: «Вбивство» та «Честь» (1928). Власне роман «Честь» репрезентує стійку суспільну позицію особистості, інтелігентність у стосунках, високу моральність у роботі та повсякденному житті. Творчий доробок автора роману «Честь» – це історія життя духовно багатой, творчої особистості – лікаря Каліна. Письменник акцентує увагу не стільки на вчинках персонажа, скільки на його внутрішньому світі. Видатний хірург, талановитий учений Дмитро Андрійович відчуває себе чужим з-поміж людей. Автор показує персонажа в ситуації, коли той шукає відповіді на звичайні питання, які визначають суть людського існування. Саме це підштовхує його захоплюватися філософією в юності, зокрема ідеями А. Шопенгауера. Не знайшовши необхідних відповідей, він створює власну філософію – філософію честі, відчуваючи внутрішню потребу слідувати її вимогам. Читаючи роман, ми можемо спостерігати за протистоянням хірурга соціуму. Його духовні цінності та моральні принципи відрізняються в порівнянні з іншими. Він завжди засуджує професійне недбальство, є досить суворим і серйозним, добре знає свій обов'язок [2, с.57].

Основою сюжету роману стала реальна історія лікаря-хірурга, професора Петербурзької медико-хірургічної академії С. П. Коломніна, який у 90-х роках XIX сторіччя вчинив самогубство після невдалої операції, звинувачуючи себе в смерті оперованої пацієнтки. Письменник про цю історію дізнався з однієї з газет. У романі «Честь» автор переносить у 20-ті роки XX століття прототип з XIX століття, про що сам заявляє у кінці твору. Головний герой твору Дмитро Калін стає для автора уособленням понять професійної сумлінності та честі, тих якостей, які справді зможуть відродити українську націю, як вважає Михайло Могилянський [3, с.62].

Отже, прагнучи до ідеалу в усьому (кар'єрі, особистому житті) та не досягши його, головний герой сам себе довів до того стану, коли людина втрачає віру у власні сили. Не витримавши такого емоційного та психічного напруження, він закінчує своє життя самогубством, стрибаючи з мосту. Саме надмірна ілюзорність призводить до трагедії. Бо неможливо жити з думкою не стільки про вину в чийсь смерті, скільки про власну помилку як професіонала.

Література:

1. Кривенко С. Жанрова своєрідність роману «Честь» Михайла Могилянського. *Літературний Чернігів*. 2012. № 1 (57). С. 107-117.

2. Курас Г., Сарбей В. Михайло Могилянський: «Ніколи в житті я не був націоналістом». *Вісник АН УРСР*. 1990. № 4. С. 56-61.

3. Шумило Н. «Життя людське – храм, а не морг». *Вітчизна*. 1998. № 1. С. 86-90.